

Zbigniew OSTRACH

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu

WYCHOWANIE PRZEZ SZTUKĘ W DZIAŁALNOŚCI CENTRUM RZEŹBY POLSKIEJ

Streszczenie

Szkoła kładzie nacisk na zdobywanie wiedzy i umiejętności w kierunku naukowo-technicznym, ale nie zawsze docenia potrzeby rozwoju życia uczuciowego, wyobraźni i uzewnętrznienia swoich nastrojów. Można to jednak z powodzeniem robić na zajęciach pozaszkolnych, organizowanych w różnych centrach kultury. Jednym z nich jest Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku. Historyczna tradycja wiąże się tu ze współczesnością Ośrodka Pracy Twórczej Rzeźbiarzy, a przestrzeń starego, zabytkowego parku sprzyja skupieniu i wypoczynkowi. Oprócz działalności wystawienniczej Centrum prowadzi różne formy działalności edukacyjnej, skierowane zarówno dla uzdolnionej artystycznie młodzieży, jak i dzieci powszechnych szkół podstawowych, a nawet osób niepełnosprawnych. Niektóre elementy wychowania łączą się podczas prowadzonych zajęć z kształceniem poczucia piękna, ujawniającego się w różnych reakcjach człowieka na otoczenie.

Słowa kluczowe: wychowanie estetyczne, sztuka, edukacja.

EDUCATION THROUGH ART IN THE BUSINESS OF THE POLISH SCULPTURE CENTER

Summary

School puts the emphasis on gaining knowledge and skills but not always appreciates the need of developing emotional life, imagination and expressing one's moods. It may well be done, however, at after school classes organized in various centres of culture. One of these is Centre of Polish Sculpture in Orońsko. In this place historical tradition combines with the contemporary reality of The Centre for Sculptors' Creative Work, while the area of an old, historic park favours concentration and rest. Apart from organizing exhibitions the Centre also conducts various forms of educational activity aimed at both artistically gifted young people and students of state primary schools, or even disabled people. Certain elements of education accompany the process of developing in the participants of these classes the sense of aestheticism revealing itself in different reactions of a human being towards the surrounding world.

Key words: aesthetic education, art, education.

Wprowadzenie

W warunkach współczesnej cywilizacji zauważa się rzadko szerokie możliwości sztuki w procesie kształtowania rozwoju osobniczego człowieka. Szkoła kładzie nacisk na zdobywanie wiedzy i umiejętności w kierunku naukowo-technicznym, ale nie zawsze docenia potrzeby rozwoju życia uczuciowego, wyobraźni oraz uzewnętrznienia swoich nastrojów. Odpowiednie zapisy w podstawie programowej wymuszają rozpoczęcie tych procesów, ale pogoń za realizacją programu nie pozostawia zbyt wiele czasu na ich kompletną realizację. Można to jednak z powodzeniem robić na zajęciach pozaszkolnych, organizowanych w różnych centrach kultury. Jednym z nich jest Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku. Historyczna tradycja powiązana

z wątkiem brandtowskim wiąże się tu ze współczesnością Ośrodka Pracy Twórczej Rzeźbiarzy, a przestrzeń starego, zabytkowego parku sprzyja skupieniu i wypoczynkowi. Centrum wprowadza zwiedzających w świat sztuki, uczy pojmowania jej w sposób niezależny, budzi potrzebę poczucia piękna, zainteresowania, ale także czynną sympatię do sztuki jako dziedziny wychowania. To niezwykle miejsce, ze swoim klimatem, wystawami i pracowniami, stwarza doskonałe możliwości wychowania przez sztukę.

1. Rola sztuki w procesie wychowania

Wychowanie w oparciu o sztukę zmierza do rozwinięcia i wzbogacania zainteresowań sztuką, aktywnego stosunku do sztuki, zdolności dostrzegania wzajemnego związku treści i formy oraz umiejętności i analizy interpretacji różnorodnych zjawisk estetycznych, a także odpowiedniego ich wyboru (Ostrach, 2011). Ten rodzaj wychowania wyzwala pozytywne emocje i uczy wiary we własne siły oraz poczucia własnej wartości. Natomiast wychowanie przez sztukę przynosi istotne efekty wychowawcze w dziedzinach tradycyjnie związanych z wychowaniem moralnym i pobudzaniem efektywności twórczej każdego człowieka. Dzięki moralnemu wychowaniu przez sztukę wyrabia się u wychowanków umiejętność oceny zgodnie z przyjętymi kryteriami dobra i zła. Można kształtować pożądane postawy człowieka i uczucia sympatii w stosunku do bohatera. Sztuka utwierdza wiarę człowieka w istnienie wartości w prawdziwym życiu przez ukazywanie gotowych wzorów moralnych. Możemy zatem powiedzieć, że dobrze zorganizowane i efektywne wychowanie, uwzględniające dostęp do sztuki, jest zasadne pedagogicznie i służy wychowaniu przez sztukę (Depta, 1997).

Sztuka jest specyficznym instrumentem wychowawczym, powodującym przemiany podczas różnych zachowań się człowieka w kolejnych fazach jego rozwoju. Kontakt i uleganie jej jest procesem otwartym, rozwijającym wciąż nowe potrzeby. Nigdy jednak nie można będzie stwierdzić, że człowiek został już przez sztukę wychowany, gdyż bogactwo jej wartości stale rozszerza obszar danych człowiekowi doświadczeń (Wojnar, 1997). Obrazy artystyczne mogą być same w sobie celem poznania naukowego, jak również uzupełnieniem często nieciekawej i nudnej wiedzy podręcznikowej, która zawsze jest przedstawieniem indywidualnego sposobu postrzegania świata. Aby w pełni można było mówić o wychowaniu poprzez kontakt ze sztuką, musi ono być realizowane przez dzieci i młodzież na wszystkich szczeblach kształcenia. Tak samo jest ono ważne dla dzieci uczestniczących w procesie edukacji przedszkolnej, jak i dla studentów uczących się specjalistycznej wiedzy naukowej. Jednak nie zawsze możliwe jest realizowanie tego procesu w strukturach organizacyjnych form nauczania, proponowanych przez placówki. Dlatego różne przedmioty nauczania szkolnego powinny być wzbogacane kontaktami z oryginalnymi wytworami artystycznymi znajdującymi się w różnego rodzaju placówkach muzealnych i wystawienniczych. A ten proces może być z kolei wzbogacony poprzez możliwość prywatnego i indywidualnego uprawiania sztuki w sposób nieprofesjonalny. Pozwoli to na uzewnętrznienie własnego potencjału twórczego i spowoduje rozwój wyobraźni.

Sztuka jest interesującym narzędziem wychowawczym, które wykracza poza zasięg powszechnych instytucji pedagogicznych. Jest takim środkiem wychowania, który kształtuje postawy człowieka, wzbogacając zasięg jego wiedzy i powodując rozwój mechanizmów poznawczych. Sztuka towarzyszy człowiekowi przez całe życie, stając się źródłem nowych przeżyć, nowej wiedzy o świecie i o sobie samym oraz potwierdzeniem indywidualności we wszystkich jego aktach twórczych. Wplatając świadomie sztukę w wychowanie, uczymy ludzi rozumienia, wyrazu i wymowy dzieła sztuki. Uczymy docierania do niej poprzez obcowanie z różnymi jej formami, wyrazami i treściami. Uczymy odbiorców zdawania sobie sprawy z faktu, że w dziele sztuki treść w swoisty sposób kształtuje swój wyraz i formę (Szuman, 1975).

Sztuka może stać się jednym z głównych elementów procesu wychowania dla przyszłości. Proces ten będzie wtedy poszerzony i pogłębiony, gdyż uwzględniał będzie siłę, z jaką sztuka kształtuje ludzi (Suchodolski, 1997).

2. Posiadłość ziemska w Orońsku

Historia majątku ziemskiego w Orońsku sięga XV wieku. Przez wiele lat często zmieniał on właścicieli. Należał do rodu Odrowążów, Radziwiłłów, a w roku 1802 dostał się w spadku Annie z hrabiów Zamojskich Aleksandrowej Sapieżynie. W 1828 roku został sprzedany skarbowi państwa, od którego w 1834 roku odkupił go Franciszek Ksawery Christiani, generał wojsk austriackich, dyrektor generalny dróg i mostów w królestwie polskim. Wybudował on kaplicę według własnego projektu, powiększył ogród i założył park. Realizację dalszych planów przerwała w 1842 roku śmierć Christianiego. Folwarkiem zajęła się wdowa Amelia z córką Amelią Pruszkową. Najważniejszym dziełem Amelii Christiani było wybudowanie w połowie XIX wieku murowanego, parterowego dworu według projektu wybitnego architekta Franciszka Marii Lanciego. Budynek ten został widowiskowo wkomponowany i użytecznie połączony z otoczeniem parkowym. Koszty utrzymania dworu przewyższały możliwości finansowe generałowej. Zadłużony majątek sprzedano nowemu właścicielowi, który pozostawił dwór dożywotnio żonie i córce Christianiego.

W roku 1869 posiadłość nabyła Aleksandra Pruszkowa, żona wnuka Franciszka Christianiego, przez co majątek znowu powrócił w ręce rodziny. W dworze toczyło się bogate życie artystyczne, a piękna okolica i kulturalna atmosfera przyciągały wielu artystów, tj. muzyków, kompozytorów, malarzy. Często gościem i jednocześnie przyjacielem dworu był wtedy Józef Brandt – polski malarz batalista. Do Orońska przyjeżdżał każdego lata, gdzie odpoczywał, nabierał sił, dzieląc czas pomiędzy malowanie, zabawę z przyjaciółmi oraz gospodarowanie. Kilka lat później na stałe związał życie z tym miejscem. W 1877 roku zawarł związek małżeński z właścicielką majątku, Heleną – wdową po Aleksandrze Pruszkaku (Palacz, 1997). W Orońsku u Brandta bywało wielu malarzy, uczniów z jego poprzedniej monachijskiej szkoły, a także młodzi adepci sztuki, którzy tu oswojili się z rysunkiem i malarstwem. Brandt dla młodzieży był prawdziwym przyjacielem oraz duchem opiekuńczym, pełnym humoru i finezji. Postać malarza, jego zainteresowania i przyjazne kontakty wywarły potężny wpływ na charakter niewielkiej orońskiej posiadłości. Stała się ona ośrodkiem kultury, który zyskał miano „Wolnej Akademii Orońskiej”. Brandt zmarł 12 czerwca 1915 roku (Palacz, 1997). Jego śmierć przerwała bogatą tradycję artystyczną Orońska. W pałacu została jedynie najbliższa rodzina: wdowa Helena, córka Krystyna i jej mąż Andrzej Daszewski. W 1941 roku zostali oni wysiedleni, a majątek zajęli Niemcy. W tym czasie pałac i folwark rozgrabiono, poniszczono także rzeźby parkowe. Można przyjąć, że park w tamtym okresie zmienił się w wiejskie pastwisko. W czasach powojennych w pałacu umieszczono szkołę podstawową, ośrodek zdrowia, administrację i personel PGR – powojennego właściciela majątku.

3. Geneza Ośrodka Pracy Twórczej Rzeźbiarzy

Od roku 1965 na terenie ówczesnej Kielecczyny realizowano ogólnopolską rzeźbiarską akcję plenerową, z którą wiąże się powstawanie ośrodka rzeźbiarskiego w Orońsku, urzędowo nazwanego Ośrodkiem Pracy Twórczej Rzeźbiarzy. Organizatorem tego przedsięwzięcia był Zarząd Sekcji Rzeźby Związku Polskich Artystów Plastyków (ZPAP), który wcześniej opracował program rozwoju rzeźby przeznaczony dla terenów otwartych. Najważniejszym celem tego programu było odrodzenie i przystosowanie rzeźby polskiej oraz stworzenie warunków dla twórczości w materiałach trwałych, przede wszystkim w kamieniu. Rejon Kielecczyny dysponował prastarymi tradycjami i bogatym dorobkiem kamieniarskim i rzeźbiarskim. Wybór nie był więc przypadkowy, szczególnie, że województwo miało rozbudowane zaplecze techniczne zakładów wydobywania i obróbki kamieni oraz zakładów ceramicznych.

17 stycznia 1966 roku Wojewódzka Rada Narodowa w Kielcach zatwierdziła program rozwoju i upowszechniania kultury w województwie kieleckim. Podjęto decyzję o umacnianiu i umiędzynarodowieniu rzeźbiarskiej akcji plenerowej, tzw. „Spotkań rzeźbiarskich”, a także rozwoju stałej wystawy rzeźby plenerowej w Orońsku. Opracowano dokładny program ośrodka, który zakładał, że będzie się on specjalizował w rzeźbie plenerowej, co wymagało odpowiednich warunków lokalowych, technicznych i wystawienniczych. Budowę sześciu pracowni zakończono w 1969 roku z rocznym opóźnieniem. Restaurację samego pałacu rozpoczęto w 1981 roku.

W 1986 roku (Palacz, 1997) swoją działalność zakończyło Muzeum Centrum Rzeźby Polskiej, które funkcjonowało na terenie posiadłości w latach 1981-1985.

4. Centrum Rzeźby Polskiej

Dochodzenie do programu Centrum Rzeźby Polskiej (CRP) jako instytucji mecenatu państwa trwało przez kilka lat funkcjonowania Muzeum Centrum Rzeźby Polskiej. W tym czasie miały miejsce różne ograniczenia, związane z samodzielnością programową i artystyczną ośrodka. Dodatkowym utrudnieniem była niezwykle skromna baza lokalowa, a także destrukcyjna, nieprzychylna środowisku rzeźbiarzy rola władz. Obecnie Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku jest państwową instytucją kultury, której organizatorem jest minister do spraw kultury i dziedzictwa narodowego. Organami Centrum są Dyrektor Centrum i Rada Programowa. Zarząd sprawuje dyrektor powoływany przez ministra, po zasięgnięciu opinii właściwych związków zawodowych oraz związków i stowarzyszeń twórczych. Dyrektor czuwa nad mieniem centrum i jest za nie odpowiedzialny (Palacz, 2008).

Centrum – jako instytucję – tworzą strukturalnie dwa ośrodki w pionie merytorycznym, pion techniczny, administracyjny, dział kadrowy i księgowy oraz wewnętrzna służba ochrony.

Praca merytoryczna realizowana jest przez Ośrodek Pracy Twórczej Rzeźbiarzy, którego głównym zadaniem jest stwarzanie warunków dla rozwoju twórczości artystycznej na zasadach jawności dla różnych kierunków artystycznych, postaw i technik pracy, zarówno dla młodych, jak i starszych talentów. Główna jego działalność skupia się w Domu Rzeźbiarza.

Drugim ośrodkiem jest Ośrodek Muzeum Rzeźby Współczesnej z czterema podstawowymi pracowniami. Pracownia Konserwacji oraz Pracownia Edukacji i Promocji zajmują się badaniami dziejów rzeźby współczesnej oraz kolekcjonowaniem zbiorów artystycznych, a także organizacją akcji rzeźbiarskich oraz przechowywaniem rzeźb nieukończonych. Z kolei Pracownia Dokumentacji i Informacji dokumentuje symptomy życia artystycznego oraz twórczości współczesnych rzeźbiarzy polskich w kraju i za granicą (w jej strukturze znajduje się biblioteka, pracownia fotografii i pracownia wideo). Ostatnią z głównych pracowni w pionie merytorycznym

jest Pracownia Wydawnicza, zajmująca się upowszechnianiem zbiorów i umożliwianiem korzystania z dorobku Centrum Rzeźby Współczesnej.

Pion administracyjny odpowiada za obsługę administracyjną i gospodarczą Centrum. Pion techniczny prowadzi remonty konserwatorskie, których na terenie CRP jest bardzo dużo, gdyż zbiory są ciągle poszerzane lub wymieniane. Finanse i obsługę pracowników Centrum prowadzi Dział kadrowy i księgowy. Za ochronę obiektów i rzeźb znajdujących się na terenie dość dużego obszaru CRP odpowiedzialna jest Wewnętrzna Służba Ochrony.

Wnętrze największego budynku wystawienniczego CRP mieści w sobie Galerię „Główną”, zwaną niekiedy „Monumentalną”, oraz mniejszą Galerię „Kameralną”. Na parterze mieszczą się magazyny z gromadzoną przez lata kolekcją CRP, a także kilka pracowni specjalistycznych, m.in. stolarska, konserwatorska, rzeźby monumentalnej, plastyczna i fotograficzna. Piętro zajmują pomieszczenia pracowników (Bartoszek, 2010).

W Muzeum zgromadzono kolekcję sztuki twórców uznanych, ale też autorów młodych, głównie polskich. Cechą charakterystyczną zbiorów jest preferowanie najnowszej sztuki, manewrującej materia, przestrzenią i przedmiotem. Zbiory są dziełem zabiegów kolekcjonerskich, zmierzających do budowy kolekcji nowoczesnej, rzeźby wielkiego formatu, która jest materiałem wyjściowym do wystaw i ekspozycji.

5. Założenia programowe Centrum Rzeźby Polskiej

Centrum Rzeźby Polskiej jest instytucją użyteczną dla twórczości artystycznej wywodzącej się z tradycyjnej sztuki rzeźbiarskiej. W statucie Centrum zapisano, że celem instytucji jest tworzenie warunków do kultywowania twórczości, prowadzenia badań, upowszechniania sztuki i międzynarodowej wymiany artystycznej, edukacja kulturalna oraz kreowanie zainteresowań kulturą i sztuką. Do zakresu działalności Centrum należy w szczególności ochrona zabytkowego zespołu pałacowo-parkowego, związanego z tradycjami artystycznymi Józefa Brandta.

Swoje zamierzenia CRP realizuje poprzez:

- tworzenie warunków dla wszelkich działań artystycznych;
- prowadzenie badań nad rzeźbą i pokrewnymi technikami artystycznymi w aspekcie technicznym, historycznym i teoretycznym oraz nad ich miejscem w kulturze narodowej;
- tworzenie warunków dla uprawiania tradycyjnych technik rzeźby;
- gromadzenie dokumentacji rzeźby polskiej;
- współpracę ze środowiskami artystycznymi w kraju i na świecie;
- organizowanie stałej ekspozycji tradycji Orońska związanej z Józefem Brandtem;
- organizowanie warsztatów, spotkań, wystaw artystycznych, sympozjów i konferencji naukowych;
- rozpowszechnianie wiedzy o sztuce oraz wiedzy o Józefie Brandcie;
- wydawanie publikacji z dziedziny sztuk pięknych.

Centrum Rzeźby Polskiej posiada bardzo szeroką ofertę programową. W ramach edukacji twórczej oferuje możliwość realizacji pracy we wszystkich technikach rzeźbiarskich, a stworzone prace można przedstawiać w parku lub w którejś z przestrzeni wystawowych. Centrum prowadzi monitoring dokumentacji sztuki najnowszej, a także eksperymentalnej. W oparciu o ten potencjał prowadzona jest świadoma polityka wystawiennicza w kraju i za granicą. Zgromadzoną kolekcję nieustannie uzupełnia się odlewami i rekonstrukcjami prac muzealnych. Centrum prowadzi też wymianę dokumentacji z wszystkimi najważniejszymi ośrodkami rzeźbiarskimi w Europie i USA, np. International Sculpture Center w Waszyngtonie,

Yorkshire Sculpture Park w Anglii, Kroller-Muller w Holandii. Współpracuje też z University of Herfordshire w Londynie. To właśnie tu oczekuje się na zdolnych absolwentów szkół artystycznych oraz na młodych rzeźbiarzy, którym ułatwia się i umożliwia kontakty z twórcami zagranicznymi czy prowadzi promocje ich prac.

Centrum Rzeźby przyjęło za jeden z priorytetów swojego działania upowszechnianie zbiorów. Służy temu zróżnicowany program wystawienniczy oraz działalność edytorska. Wystawy mają na celu sygnalizowanie interesujących zagadnień problemowych i edukowanie różnorodnych grup docelowych.

Ta instytucja o zasięgu ogólnokrajowym nigdy nie zapomina o swoim najbliższym regionie. W tym niezwykłym miejscu ciągle wraca się do korzeni i bogatej przeszłości artystycznej Orońska. Zarysowuje się wątek brandtowski i tradycje „Wolnej Akademii Orońskiej”.

6. Programy edukacyjne Centrum Rzeźby Polskiej

Pracownicy Ośrodka Muzeum Rzeźby Współczesnej, skupieni w Pracowni Edukacji i Promocji, prowadzą spotkania muzealne, podczas których prezentowana jest problematyka współczesnej twórczości i wystawy czasowe. Tematyka lekcji to m.in.:

- Życie i twórczość Józefa Brandta;
- Tradycje historyczno-kulturalne Orońska na tle tradycji dworu polskiego;
- O rzeźbie.

Z myślą o uzdolnionej plastycznie młodzieży opracowany został program pobytów kilkudniowych w ramach programu „Akademia Orońska” dla mniejszych grup uczniowskich, który w połączeniu z zajęciami plastycznymi umożliwiłby zapoznanie się z różnymi aspektami w zakresie technik rzeźbiarskich. Program „Akademia Orońska” jest bardziej współczesną formą dawniej prowadzonej przez Józefa Brandta pracowni edukacyjnej o nazwie „Wolnej Akademii Orońskiej”. Głównym założeniem „Akademii Orońskiej” jest to, aby w czasie pobytu danej grupy zaznajamiać uczestników ze sztuką. Jeśli chodzi o tematykę zajęć, to jest ona różnorodna i za każdym razem dostosowywana do potrzeby danej grupy i jej oczekiwań. Podczas programu na odwiedzających czeka wiele atrakcji, m.in.:

- zwiedzanie Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku;
- zapoznanie z technikami rzeźbiarskimi w Ośrodku Pracy Twórczej Rzeźbiarzy;
- warsztaty ceramiczne: toczenie w kole garncarskim, modelowanie w glinie, wypał różnymi technikami;
- warsztaty plastyczne: malowanie w plenerze;
- spotkania z rzeźbiarzami;
- pokazy filmów o sztuce;
- wycieczki krajoznawcze po regionie: zwiedzanie Szydłowca, Radomia i Śmiłowa;
- spotkania przy ognisku.

Program zapewnia zakwaterowanie w Domu Rzeźbiarza, pełne wyżywienie, opiekę instruktorów i przewodników na terenie CRP, materiały do warsztatów edukacyjnych, plastycznych i ceramicznych. Oferta skierowana jest do uczniów szkół podstawowych, gimnazjów oraz szkół średnich o profilu plastycznym. Grupy powinny liczyć maksymalnie 25 osób z opiekunami.

Działalnością edukacyjną dla dzieci jest oferta jednodniowych warsztatów pod hasłem „Podstawy rzeźby”, które skierowane są w szczególności do najmłodszych odbiorców sztuki. Przykładowo, warsztaty „Podstawy ceramiki” proponują zajęcia praktyczne, których celem jest zaznajomienie się z podstawowymi problemami technologicznymi, dotyczącymi warsztatu artysty ceramika. Uczestnicy poznają właściwości materiałowe gliny oraz podstawowe technologie

obróbki, tj. toczenie, klejenie, modelowanie. Efektem ich pracy jest wykonanie własnej formy glinianej. Istnieje także możliwość organizacji warsztatów plastycznych, dostosowanych do zainteresowań odbiorcy.

Najnowszym elementem działalności edukacyjnej Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku, skierowanym do dzieci szkół podstawowych, jest program „Pałac pełen tajemnic”. Pod nazwą projektu ukrywają się zajęcia manualno-edukacyjno-plastyczne, których celem jest utrwalenie i poszerzenie wiedzy uzyskanej podczas wcześniejszego zwiedzania pałacu Józefa Brandta.

Pierwszą częścią projektu jest zwiedzanie pałacu w formie detektywistycznego śledztwa. Dzieci dostają do rąk karty z powiększonymi, ale i niewyraźnymi fragmentami obiektów znajdujących się w pałacowych wnętrzach. Zadaniem każdego dziecka jest odszukanie tego obiektu w pałacu i zapoznanie reszty grupy z jego funkcją. Następnie, w specjalnie przygotowanej sali, dzieci wraz z przewodnikiem rozwiązują zagadki i wykonują zadania plastyczne, mając do dyspozycji puzzle, klocki i plansze magnetyczne. W ostatniej części projektu uczestnicy mają możliwość sprawdzenia swoich wiadomości w zeszycie ćwiczeń, który po zajęciach mogą zabrać do domu. W zeszycie są zadania logiczne: krzyżówki, labirynty, kolorowanki oraz wyklejanki. Lekcja prowadzona jest w formie zabawy, trwa minimum 60 minut, a nagrodą za aktywne uczestnictwo jest specjalna nagroda pamiątkowa, tzw. „Odznaka odkrywcy Pałacu Pełnego Tajemnic”.

Innymi formami działalności edukacyjnej CRP są akademickie warsztaty twórcze, poprzez które studenci uczelni artystycznych rozwijają swoją świadomość i wrażliwość artystyczną na sztukę, dzięki kontaktom z niezwykłymi artystami, ale też kolegami z innych pracowni, uczelni, a nawet innych krajów. Uczestnicy mogą korzystać z warsztatu, uczyć się technik rzeźbiarskich, otrzymywać wskazówki od wykwalifikowanych rzemieślników, korzystać z narzędzi i materiałów pomocniczych. Spotkania te mają szczególne znaczenie w kształtowaniu nowoczesnego programu edukacji twórczej na skalę ogólnopolską, a nawet ogólnoswiatową. Pozwalają wykraczać poza granice pracowni, uczelni artystycznej, spotkać się z innymi odbiorcami sztuki. Na seminariach podsumowujących coroczne, letnie spotkania studentów podkreśla się ich wagę w rozwijaniu kontaktów międzyuczelnianych krajowych i zagranicznych, ich korzystny wpływ na kształtowanie osobowości studentów – przyszłych rzeźbiarzy. Mają one być pomocne w kształtowaniu i kierunkowaniu procesu twórczego oraz wychowawczego młodych ludzi, gdyż dają swobodę wyrażania swoich myśli, a także rozwijają zdolność krytycznego myślenia. Poprzez aktywność twórczą wychowuje się pokolenie ludzi wrażliwych, myślących i zdolnych do tworzenia nowoczesnego społeczeństwa. Nie wszyscy z nich zapewne staną się artystami, ale zdobyty w Centrum potencjał twórczy może stać się pomocny w innej działalności.

7. Warsztaty niepełnosprawnych

Rzeźbiarskie zajęcia warsztatowe dla osób niepełnosprawnych organizowane są od 1990 roku z myślą o rehabilitacji i wsparciu osób potrzebujących. Niepełnosprawni przebywają na zajęciach w Orońsku przez okres ok. dwóch tygodni. Przez cały pobyt wszyscy pracują bardzo intensywnie. Obowiązuje zasada, by część uczestników stanowili weterani, część zaś nowicjusze. Początkujący uczą się podstaw rzeźbiarstwa, najpierw lepiąc naczynia z gliny ceramicznej. W warsztatach uczestniczy ok. 15 osób, głuchoniewidomych, niedosłyszących oraz słabo słyszących i niedowidzących wraz z ich opiekunami i instruktorami.

Praca z gliną, tworzenie rzeźb to doskonała forma rehabilitacji przez arteterapię, zwana ergonoterapią (Konieczna, 2013). Działalność artystyczna dla osób żyjących często w absolutnej ciszy lub ciemności jest ogromną satysfakcją, umacnia więzi z innymi ludźmi i podnosi poziom własnej wartości. Dzięki tym plenerom niepełnosprawni stają się ludźmi radosnymi, pełnymi energii i chęci tworzenia. Są w centrum zainteresowania, czują się akceptowani i podziwiani. Dla ich samopoczucia jest to doświadczenie bezcenne. Efektem warsztatów jest dużo pięknych prac, eksponowanych w kraju i za granicą.

Podsumowanie

Wizyta w Centrum Rzeźby stanowi niezwykle możliwość kształtowania estetycznej kultury człowieka, jego osobowości w zakresie moralnym i intelektualnym, a także wyrabiania dobrego smaku, umiejętności oceny i rozumienia zjawisk estetycznych reprezentujących szeroką rozumianą kulturę wychowania. Działania edukacyjne Centrum proponują szeroką i zróżnicowaną ofertę, obejmując różne grupy społeczne.

Programy uwzględniają wszystkie zróżnicowane elementy wychowania, obejmujące interaktywne spotkania z przedmiotami sztuki, oparte na wrażliwości i osobistej analizie reakcji uczestników. Uczestnicy mają możliwość zaznajomienia się z warszatem pracy artysty ceramika, spróbować własnych sił w pracy z gliną, poznać kilka technik rzeźbiarskich oraz uczestniczyć w grach i zabawach rozwijających zdolności twórcze. Programy lekcji muzealnych obejmują zarówno tradycje historyczne Orońska, jak i problematykę współczesnej twórczości.

Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku ma ogromne możliwości w zakresie wychowania i działalności edukacyjnej. Jego działalność oddziałuje na zachowanie osób odwiedzających to miejsce bezpośrednim kontaktem z dziełami. Zobaczenie i zapoznanie się z wytworami sztuki prowadzi do przeżywania estetycznych doznań oraz rozwija zamiłowanie do poznawania innych dzieł różnych artystów. Ogólne rozumienie sztuki i jej wychowawczego oddziaływania dowodzi, że sztuka może przenikać zarówno różne dziedziny życia, jak i umysł człowieka. Może jednocześnie kształtować jego intelekt, wyobraźnię i wrażliwość. Niektóre elementy wychowania łączą się zawsze z kształceniem poczucia piękna, ujawniającego się w różnych reakcjach człowieka na otoczenie. Ważne jest zatem, aby proces wychowania przez sztukę znajdował swoje miejsce nie tylko w pracach teoretycznych, ale także w praktycznej realizacji.

Bibliografia

- Bartoszek, M. (2010). *Orońskie ścieżki – przewodnik*. Orońsko: Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku.
- Depta, H. (1997). Wychowanie estetyczne w szkole. *Kultura i Edukacja*, 3-4, 23-28.
- Konieczna, E. (2013). *Arteterapia w teorii i praktyce*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Ostrach, Z. (2011). Znaczenie artystycznej twórczości dziecka w wieku przedszkolnym. *Pedagogika. Prace naukowe*, 1(17), 68-75.
- Palacz, T. (1997). *Orońsko – miejsce i ludzie*. Orońsko: Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku.
- Palacz, T. (2008). *Odkrywanie Orońska*. Warszawa: Inicjał Andrzej Palacz.
- Suchodolski, B. (1997). *Wychowanie przez sztukę*. W: I. Wojnar (red.), *Teoria wychowania estetycznego. Wybór tekstów*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
- Szuman, S. (1975). *O sztuce i wychowaniu estetycznym*. Warszawa: Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych i Pedagogicznych.
- Wojnar, I. (1997). *Możliwości wychowawcze sztuki*. W: I. Wojnar (red.), *Teoria wychowania estetycznego. Wybór tekstów*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.